

Lerums kommun
Kommunstyrelsen
Socialnämnden
443 80 LERUM

Beslut efter tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204)

Datainspektionens beslut

Datainspektionen konstaterar att Lerums kommun inte lämnar någon sådan information som krävs enligt 23 och 25 §§ personuppgiftslagen (PuL) med anledning av den ”trygghetssajt” som finns på kommunens webbplats. Datainspektionen förelägger kommunstyrelsen respektive socialnämnden i Lerums kommun att i anslutning till de olika webbaserade tjänsterna lämna information enligt PuL.

Datainspektionen förutsätter att socialnämnden krypteringsskyddar känsliga personuppgifter när de kommuniceras över ett öppet nät samt vidtar tekniska åtgärder för att säkerställa att endast den tänkta mottagaren, d v s kommunen, kan ta del av uppgifterna.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen har genom en tidningsartikel uppmärksammat den ”trygghetssajt” som finns på Lerums kommuns webbplats. Genom en webbaserad tjänst kan vem som helst lämna tips och anmäla brott till kommunen. Anmälan kan göras vid oro för barn och ungdom, vid klotter och nedskräpning samt vid misstanke om langning och missbruk.

Datainspektionen har inlett tillsyn mot Lerums kommun, som har yttrat sig.

Skäl för beslutet

Kommunstyrelsen i Lerums kommun är personuppgiftsansvarig för den del av tjänsten som avser ”klotter och skadegörelse”. Kommunstyrelsen har uppgett i huvudsak följande.

Ändamålet för behandlingen av personuppgifter med anledning av den aktuella tjänsten är att följa kommunfullmäktiges mål om nollvision mot klotter och skadegörelse. I enlighet med 10 § d PuL finns det ett allmänt intresse av att kommunen ska kunna utföra arbetsuppgifter i form av klottersanering och reparationer etc. Det har hittills inte förekommit att någon misstänkt

gärningsman utpekats. Totalt har 69 anmälningar inkommit via hemsidan och av de anmälningar som bedömts seriösa har 24 uppgivit namn och telefonnummer för återkoppling av anmält ärende. Uppgifterna samlas i en databas per anmälningsformulär samt skickas med e-post inom kommunens e-postsystem till kommunens säkerhetssamordnare, som också har åtkomst till databasen. (För de anmälningar som avser socialnämndens arbetsområde finns mottagare av e-post och åtkomst till databasen hos socialförvaltningen.) För att komma åt uppgifterna i databasen finns ett säkerhetscertifikat som kräver ett personligt användarnamn och lösenord. Innehållet i databasen är inte sökbart. Även för åtkomst till e-post krävs ett personligt användarnamn och ett personligt lösenord. Kommunens lösenordspolicy följer PTS:s rekommendationer. I de fall anmälan bedöms seriös och den innehåller namn- och kontaktuppgifter kontaktas vederbörande med information om att kommunen mottagit anmälan och att anmälan vidarebefordrats för vidare handläggning och åtgärd. Dessa anmälningar registreras inte i kommunens diarium. Endast en person har tillgång till dessa uppgifter. Anmälningarna sparas en månad innan de förstörs.

Socialnämnden i Lerums kommun är personuppgiftsansvarig för den del av tjänsten som avser ”oro för barn och ungdom”, ”missbruk” och ”langning”. Socialnämnden har uppgett i huvudsak följande.

I socialnämndens uppdrag ingår bland annat att verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden, förhindra att barn och ungdom hamnar i missbruk samt att aktivt sörja för att vuxna missbrukare får den hjälp och vård de behöver. I socialtjänstlagen finns en uppmaning till allmänheten att anmäla till socialtjänsten om de får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa. Allmänheten har tidigare haft möjligheten att anmäla genom besök på socialförvaltningen, genom telefonsamtal eller brev. Enligt Socialstyrelsens allmänna råd om anmälan om missförhållanden bör socialnämnden ha rutiner för att kunna ta emot anmälningar från såväl allmänheten som dem som är skyldiga att anmäla så att fastställda mottagningstider inte begränsar nämndens möjligheter att ta emot information om att ett barn kan behöva dess skydd. Enligt Socialstyrelsens handbok för handläggning ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten” som utkom 2006, kan en anmälan till socialtjänsten se ut på olika sätt och där lyfts möjligheten att via SMS och e-post lämna uppgifter till socialnämnden. Socialförvaltningen har ansett att möjligheten att via hemsidan skicka in sin anmälan ökar tillgängligheten för allmänheten att lämna uppgifter om sin oro för minderåriga och missbrukare. Förvaltningens interna rutiner för hantering av anmälningar är desamma oavsett om en anmälan kommer in muntligen eller skriftligen. En anmälan ska alltid finnas i skriftlig form och om någon muntligen eller via SMS lämnar uppgifter till nämnden, är mottagande tjänsteman skyldig att skriva ner innehållet i anmälan och därefter överlämna denna till avdelningschef på myndighetsavdelningen för bedömning av om innehållet ska leda till akuta insatser eller inte. Därefter kontaktas den person som anmälan avser och utifrån detta samtal görs en förhandsbedömning om en utredning ska inledas eller inte. Om en anmälan inte leder till att en utredning startas avidentifieras anmälan och registreras med diarienummer. Dessa anmälningar/handlingar som inte föranlett något ärende hos nämnden förvaras i

särskilda pärmar i kronologisk ordning och gallras enligt särskilda rutiner i dokumenthanteringsplanen vartannat år. Dessa anmälningar registreras inte i socialregistret och kan inte i efterhand sökas via namn eller personnummer. Eftersom det är viktigt att den enskilde kan vara öppen med sin problematik vid kontakt med socialtjänsten, så har det i sekretesslagen lagts in begränsningar i socialnämndens skyldighet att polisanmäla brott. Det finns ingen laglig skyldighet för tjänsteman inom socialtjänsten att anmäla misstanke om brott. Socialnämnden får ibland anmälningar som innehåller oro för barn och ungdom, men som samtidigt innehåller uppgifter om ett misstänkt brott. Om det är en minderårig som misstänks vara utsatt för brottet finns särskilda rutiner för polisanmälan. Anmälan om misstänkta sexuella övergrepp eller misshandel av barn har ökat de senaste åren, men det finns ingen koppling till möjligheten att anmäla via "trygghets sajten". Eftersom tjänsten är ny är det i dagsläget svårt att bedöma hur vanligt förekommande oseriösa anmälningar är. Socialnämndens erfarenhet är att endast ett fåtal av de 350-400 anmälningar som socialnämnden tar emot under ett år är oseriösa. Oseriösa anmälningar har förekommit på "trygghets sajten" men oftast utan namngiven person. Socialnämnden anser sig ha stöd i 10 § b PUL för den aktuella personuppgiftsbehandlingen – nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig skyldighet.

Datainspektionen gör följande bedömning.

Anmälan av klotter och nedskräpning

För att det överhuvudtaget skall vara tillåtet att behandla personuppgifter krävs alltid att de grundläggande kraven i 9-10 §§ PuL är uppfyllda. Personuppgifter får exempelvis bara behandlas när det är lagligt och får bara samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Fler personuppgifter får inte behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Enligt huvudregeln i 10 § PuL krävs den enskildes samtycke för att det skall vara tillåtet att behandla personuppgifter. Undantag från kravet på samtycke har gjorts för behandlingar som är nödvändiga för vissa i lagen angivna ändamål. Exempelvis kan en behandling av personuppgifter vara tillåten för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig skyldighet eller utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning. Behandling av personuppgifter kan också vara tillåten efter en intresseavvägning enligt 10 § punkten f personuppgiftslagen.

Formuläret för anmälan av klotter och nedskräpning innehåller en uppmaning till anmälaren att lämna sitt namn, telefonnummer och sin e-postadress. Behandling av personuppgifter rörande anmälaren själv torde kunna ske med stöd av samtycke (10 § PuL). Anmälaren uppmanas inte att lämna uppgift om misstänkt gärningsman och ändamålet med anmälan förefaller inte heller omfatta behandling av några sådana uppgifter.

Anmälan av oro för barn och ungdom

Enligt lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPuL) får personuppgifter behandlas inom socialtjänsten bara om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten ska kunna utföras (6 §).

Sådana arbetsuppgifter är enligt den tillhörande förordningen handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av beslut om bistånd, stödinsatser, vård och behandling samt annan social service som följer av bestämmelserna i socialtjänstlagen. Personuppgifter som får behandlas är bland annat känsliga personuppgifter som avses i 13 § PuL (bland annat uppgifter som rör hälsa eller sexualliv) och uppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden. Dessa uppgifter får dock endast behandlas om de lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten (7 § SoLPuL).

Formuläret för anmälan av oro för barn och ungdom innehåller fritextfält där anmälaren kan ange namn, adress och telefonnummer avseende det aktuella barnet samt uppgift om vem anmälaren själv är. Det finns också ett fält där anmälaren kan beskriva vad anmälan gäller. Detta innebär att anmälan kan komma att innehålla personuppgifter, förutom rörande anmälaren själv, avseende tredje man (barnet, förälder, eventuell gärningsman om anmälan avser ett brott etc.). Personuppgifterna kan utgöra såväl känsliga personuppgifter (hälsa, sexualliv) som personuppgifter om lagöverträdelser. Socialnämnden får enligt SoLPuL behandla dessa uppgifter endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten.

Av 14 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL) framgår att var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden. Socialnämnden skall sedan enligt 11 kap 1 § SoL utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Mot bakgrund av att socialnämndens verksamhet således bygger på att allmänheten anmäler missförhållanden och att behandling av känsliga personuppgifter och brottsuppgifter är tillåten om den är nödvändig för verksamheten, får den aktuella webbaserade anmälan anses tillåten enligt SoLPuL.

Anmälan missbruk

Formuläret för anmälan av missbruk innehåller fritextfält där anmälaren kan ange vem anmälan avser, vad anmälan gäller, var missbruket har skett och vem anmälaren själv är. En uppgift om att en viss person missbrukar narkotika utgör troligen inte någon personuppgift om lagöverträdelser (se Datalagskommitténs uttalande i SOU 1997:39) men det kan utgöra en känslig personuppgift enligt 13 § PuL eftersom det är en uppgift om en persons hälsa. Dessutom är det en i sig integritetskänslig uppgift, som kan upplevas som mycket kränkande. Sådana uppgifter får behandlas av socialnämnden endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändig för verksamheten.

Det framgår av 5 kap 9 § SoL att socialnämnden aktivt ska sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Socialnämnden måste därmed behandla personuppgifter om missbruk för att kunna utföra sitt uppdrag. Allmänheten måste också kunna anmäla misstanke om missbruk till socialnämnden, för att nämnden ska få kännedom om att den enskilde missbrukar. Behandling av

personuppgifter rörande missbruk genom den aktuella webbaserade tjänsten får mot bakgrund av detta anses nödvändig för verksamheten.

Anmälan langning

Formuläret för anmälan av langning innehåller fritextfält där anmälaren kan ange, förutom egna personuppgifter, även uppgift om misstänkt langare och vad anmälan gäller. Langning är ett brott enligt alkohollagen och en uppgift om att en viss person ägnat sig åt langning utgör således en personuppgift om lagöverträdelse.

Enligt 5 kap 1 § punkt 4 socialtjänstlagen ska socialnämnden aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel. Detta innebär att socialtjänsten kan ha anledning att behandla uppgifter om att en viss person har gjort sig skyldig till langning om en sådan uppgift lämnas i ett ärende. Socialnämnden har dock inte angett något tydligt ändamål eller behov för socialtjänsten att ta emot uppgifter om utpekade langare via en särskild anmälningstjänst. För att personuppgifter överhuvudtaget ska få samlas in krävs att de samlas in för ett bestämt ändamål och att de sedan endast behandlas för detta ändamål.

Information

Den som är personuppgiftsansvarig har en omfattande skyldighet att självmant informera de registrerade om hur deras personuppgifter kommer att behandlas. Av 23 § PuL framgår att om uppgifter om en person samlas in från personen själv, ska den personuppgiftsansvarige i samband med detta lämna information om behandlingen av uppgifterna. Enligt 25 § PuL ska sådan information omfatta uppgift om den personuppgiftsansvariges identitet, ändamålet med behandlingen och all övrig information som behövs för att den registrerade ska kunna tillvarata sina rättigheter i samband med behandlingen, som t.ex. information om mottagarna av uppgifterna, hur länge uppgifterna bevaras och rätten att ansöka om information och få rättelse.

I dagsläget lämnas bland annat följande information på webbplatsen: ”Om din anmälan inte faller inom kommunens ansvarsområde, kan den i vissa fall lämnas vidare till polisen.” Om kommunen istället lämnar information om uttryckligt angivna ändamål för de olika webbaserade tjänsterna, minimerar detta risken för att icke avsedda uppgifter skrivs in i fritextfälten i anmälningsformulären. Det är viktigt att det framgår av informationen att ändamålet inte är att vidarebefordra uppgifterna till polisen och att anmälan till kommunen således inte är ett substitut för polisanmälan. I anslutning till de olika webbtjänsterna bör det därför även finnas information om att en eventuell anmälan av misstänkt gärningsman lämpligen görs till polisen.

I dagsläget lämnar Lerums kommun i anslutning till sina webbaserade tjänster inte den information som krävs enligt 25 § PuL.

Säkerhet

Enligt 31 § personuppgiftslagen ska den personuppgiftsansvarige vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av de tekniska möjligheter som finns, kostnaden för åtgärderna, särskilda risker med behandlingen och hur pass känsliga uppgifterna är.

Känsliga personuppgifter enligt 13 § personuppgiftslagen ska vid överföring via öppet nät, till exempel Internet, förses med krypteringsskydd. Uppgifterna får dessutom överföras via öppna nät endast till identifierade mottagare vars identitet är säkerställd med en teknisk funktion. Eftersom det är kommunstyrelsen respektive socialnämnden som tillhandahåller tjänsterna ansvarar de för att se till att kommunikationen är krypterad och att kommuninvånaren kan förvissa sig om att det är kommunen som är mottagare av uppgifterna. För kommunens vidkommande kan detta lösas med hjälp av ett signerat servercertifikat och SSL/TLS.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Leif Lindgren, datarådet Britt Marie Wester, datarådet Katja Isberg Amnäs och juristen Hélène Samuelsson, föredragande.

Göran Gräslund

Hélène Samuelsson

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet skall ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Överklagandet skall ha kommit in till Datainspektionen senast tre veckor från den dag beslutet meddelades för att kunna prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Länsrätten i Stockholms län för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt